CONOTAȚII TEHNICO-JURIDICE ALE RĂSPUNDERII PENALE A ADMINISTRATORULUI BĂNCII

Vitalie STATI

Conform art. 134^{13} CP RM, „[p] rin administrator al băncii, în sensul art. 191 alin. (2^{1}), art. 197 alin. (3), art. 239^{1} alin. (2) şi art. 239^{2}, se înțelege persoana definită astfel prin Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21 iulie 1995". Pe această cale, art. 134^{13} CP RM făcea referire la definiția din art. 3 al Legii nr. 550 din 21.07.1995 a instituțiilor financiare (în continuare – Legea nr. 550/1995): „administrator – membru al consiliului, al organului executiv, al comisiei de cenzori, contabilul-şef, conducătorul filialei persoanei, precum şi altă persoană învestită prin lege sau statut să-şi

asume obligații, de sine stătător sau împreună cu alții, în numele şi în contul persoanei".

De ce „făcea referire", şi nu „face referire"? Deoarece potrivit alin. (5) art. 148 al Legii nr. 202 din 06.10.2017 privind activitatea băncilor (în continuare – Legea nr. 202/2017), „[d]e la data intrării în vigoare a prezentei legi, prevederile capitolelor I, II, III, III[1], IV, V, VI, VII şi art. 37[9] din Legea instituțiilor financiare nr. 550/1995 se abrogă". În acest fel, la data intrării în vigoare a Legii nr. 202/2017 – 01.01.2018 – art. 3 al Legii nr. 550/1995 a fost abrogat. Legea nr. 202/2017, care a substituit în cea mai mare parte Legea nr. 550/1995, nu conține o definiție a noțiunii „administrator al băncii". Este adevărat că art. 3 al Legii nr. 202/2017 conține următoarea definiție: „organ de conducere – organele unei bănci care sunt numite în conformitate cu legislația aplicabilă şi sunt împuternicite să stabilească strategia, obiectivele şi orientarea generală ale băncii şi care supraveghează şi monitorizează procesul decizional de conducere şi persoanele fizice care conduc în mod efectiv activitatea băncii". Totuşi, această definiție nu este relevantă din perspectiva art. 134[13] CP RM. Or, în acest articol (precum şi în normele penale specificate în cadrul acestuia) se utilizează nu noțiunea „organ de conducere a băncii", dar noțiunea „administrator al băncii". De aceea, aplicare a legii penale prin analogie va constitui orice încercare de a-i atribui definiției noțiunii „organ de conducere a băncii" din art. 3 al Legii nr. 202/2017 calitatea de normă care complineşte art. 134[13] CP RM.

Abrogarea art. 3 al Legii nr. 550/1995 are ca efect imposibilitatea aplicării art. 134[13] CP RM şi a normelor penale specificate în cadrul acestuia. Or, deoarece lipseşte norma complinitoare (art. 3 al Legii nr. 550/1995), nu poate fi aplicată norma complinită (art. 134[13] CP RM). Această concluzie îşi are suportul în opinia exprimată de V.Brutaru: „Prin abrogare, încetează de regulă, eficiența juridică a legii abrogate. Este însă posibilă o supraviețuire a legii abrogate, ca în cazul normelor de trimitere, când norma împrumutată face corp comun cu norma de trimitere în formularea în care norma împrumutată există în momentul intrării în vigoare a celei de trimitere. Normele de referire nu-şi păstrează această independență, activitatea lor fiind subordonată normei la care se face referire şi care complineşte conținutul normei de referință cu acele elemente care îi lipsesc.

Abrogarea normei complinitoare sau modificarea acesteia de către legiuitor are efecte directe asupra normei de referire fie abrogând-o, fie modificând-o implicit, după caz" [1]. În consonanță, în Decizia Curții Constituționale a României nr. 53 din 25.01.2012 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 30 alin. (3) din Cod de procedură penală, precum şi a dispozițiilor art. 244-246, art. 248 şi 279 Legea nr. 297/2004 raportate la art. 244 alin. (5) lit. a) pct. 2 şi lit. b) şi alin. (7) lit. a) cu aplicarea art. 276 lit. c) Legea nr. 297/2004 privind piața de capital, se relevă: „[P]e lângă normele penale generale, speciale, complete şi de trimitere, se uzitează procedeul normelor de referire, care împrumută un element al ipotezei dintr-o altă normă, rămânând apoi legate de aceasta, astfel încât orice modificare a normei la care s-a făcut referire atrage automat modificarea normei de referire. [...] Această normă penală îşi completează conținutul cu elemente ale unor norme la care se referă expres şi îşi păstrează caracterul dependent în raport cu acestea.

O eventuală abrogare a vreuneia dintre normele de complinire atrage după sine inexistența infracțiunii corespunzătoare la data intrării în vigoare a dispoziției de abrogare".

Nu în ultimul rând, în Decizia Curții Constituționale a Federației Ruse nr. 270-O7 din 10.07.2003 privind respingerea sesizării depuse de către Judecătoria or. Kurgan, regiunea Kurgan, referitoare la controlul constitu-ționalității alin. (1) art. 3 şi art. 10 ale Codului penal al Federației Ruse, precum şi a pct. 13) art. 397 Cod de procedură penală al Federației Ruse, se arată: „Dezincriminarea unor fapte se poate realiza nu doar pe calea efectuării unor amendamente în legea penală, dar şi prin abrogarea prevederilor normative extrapenale care complinesc normele penale de referire". Articolul 134^{13} CP RM este o normă de referire (de blanchetă). În context, au dreptate S. Copețchi şi I. Hadîrcă atunci când afirmă: „[S]oarta normei de incriminare cu dispoziție de blanchetă este direct proporțională cu conținutul actului normativ cu caracter extrapenal la care se face trimitere. [...] În aceste condiții, este greşită calificarea unei fapte prejudiciabile potrivit legii penale prin efectuarea alegației către o normă dintr-un act normativ ce nu poate produce efecte juridice" [2, p. 42]. În concluzie, începând cu 01.01.2018, nu poate fi aplicată răspunderea pentru infracțiunile prevăzute la alin. (2^1) art. 191, alin. (3) art. 197 şi art. 239^2 CP RM.

Cât privește alin. (1) art. 239^1 CP RM, începând cu 04.10.2016 în această normă nu mai este folosită noțiunea „administrator al băncii”. Pe de altă parte, această noțiune se utilizează în alin. (3), lit. a) alin. (4) art. 252 și alin. (3) art. 335 CP RM. Însă aceste norme nu sunt specificate în art. 134^{13} CP RM. Din aceste considerente, alin. (1) art. 239^1, alin. (3), lit. a) alin. (4) art. 252 și alin. (3) art. 335 CP RM continuă să se aplice. Abrogarea art. 3 al Legii nr. 550/1995 nu a avut niciun impact asupra aplicabilității acestor norme.

De lege ferenda, considerăm oportun ca art. 134^{13} CP RM să fie modificat în sensul preluării conținutului art. 3 al Legii nr. 550/1995, precum și al reflectării adecvate în textul acestuia a tuturor normelor penale în care este utilizată noțiunea „administrator al băncii”.

O altă carență tehnico-juridică, legată de răspunderea penală a administratorului băncii, ține de discrepanța dintre textul în limba română al legii penale și traducerea acestuia în limba rusă. Astfel, în varianta în limba rusă a alin. (2^1) art. 191 CP RM se recurge la formularea „Хищение чужого имущества, совершенное администратором банка [...]”. Totodată, în varianta în limba rusă a alin. (3) art. 197 CP RM se menționează: „[...] растрата имущества банка его администратором в процессе администрирования [...]”. Nu este greu de observat că aceste două formulări se dublează una pe alta. Nu aceeași concluzie rezultă din variantele în limba română a textelor celor două norme reproduse supra: „Delapidarea averii străine săvârșită de administratorul unei bănci [...]” (alin. (2^1) art. 191 CP RM); „[...] risipirea bunurilor băncii de către administratorul acesteia în procesul de administrare [...]” (alin. (3) art. 197 CP RM).

Conform alin. (3) art. 54 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, „[î]n cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, prevalează prevederile stabilite de textul în limba de stat”. Drept urmare, în alin. (3) art. 197 CP RM, prin „risipire” nu se are în vedere „delapidare”.

În acest sens, nu putem împărtăși punctul de vedere potrivit căruia, în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (3) art. 197 CP RM, „forme de realizare a „risipirii” pot lua amprenta deturnării bunurilor băncii din activitatea productivă exprimată prin cedarea lor unor terțe persoane, [...] atribuirea membrilor sau cedarea în mod gratuit” [3]. În alin. (3) art. 197 CP RM, prin „risipire” se are în vedere, cel mai probabil,

acțiunea sau inacțiunea având ca efect deprecierea bunurilor băncii. Nici această mostră de interpretare nu este în afară de orice îndoială. Totuși, ea nu este generatoare de paralelisme între alin. (2^1) art. 191 CP RM și alin. (3) art. 197 CP RM.

Referințe:

1. BRUTARU, V. Câteva aspecte controversate privind aplicarea legii penale în timp, potrivit noului Cod penal. În: *Studii şi cercetări din domeniul ştiinţelor socio-umane.* Vol. 25. Cluj-Napoca: LIMES & Argonaut, 2013, p. 71-85.
2. COPEȚCHI, S., HADÎRCĂ, I. *Calificarea infracțiunilor*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.
3. NEGRITU, L. Elementele obiective ale infracțiunii de distrugere sau risipire a bunurilor băncii de către administrator. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională (9-10 noiembrie 2017). Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice*. Chișinău: CEP USM, 2017, p. 67-70.